

Auditrapport

SCHOOLGEGEVENS

School: obs Delftlanden

Bevoegd gezag: Openbaar Onderwijs Emmen

Naam locatiedirecteur: Lucinda Klasen

Adres: Zandzoom 19
7814 VH Emmen

Telefoon: 0591-677705

E-mail: locatieleider@obs-delftlanden.nl

Auditor: Jaap de Jonge

Datum: 24 juni 2020 (concept); 26 juni 2020 (definitief)

Inhoud

Inleiding	4
1 Resultaten van de audit	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2 Conclusies en aanbevelingen	8

Inleiding

Dit rapport geeft de resultaten weer van een audit die op 17 juni 2020 is uitgevoerd op obs Delftlanden te Emmen.

De school telt ongeveer 90 leerlingen, verdeeld over vier combinatiegroepen.

Bij deze gelegenheid zijn alle groepen door de auditor bezocht.

De audit is uitgevoerd in opdracht van het bevoegd gezag, om na te gaan of de beoogde verbetering van de kwaliteit van het didactisch handelen daadwerkelijk is gerealiseerd.

De onderwijsinspectie signaleert in december 2019 dat versterking van de kwaliteit van het lesgeven nodig is om 'meer uit de leerlingenpopulatie te kunnen halen'. De inspectie verwacht daarom van het bestuur dat zij maatregelen neemt die leiden 'tot versterking van het didactisch handelen en de doorgaande lijn daarin'. De inspectie vraagt het bestuur voor 1 juli 2020 door middel van een auditrapport verslag uit te brengen over de kwaliteitsverbetering van het didactisch handelen.

De locatiedirecteur van de school heeft naar aanleiding van het inspectiebezoek een extern bureau gevraagd de reeds in gang gezette training, gericht op de implementatie van een instructiemodel, te verlengen en te intensiveren.

De school heeft dit traject – met de nodige aanpassingen in verband met de corona-crisis – nagenoeg volgens plan doorlopen.

Daarnaast is op verzoek van de locatie-directeur een coachingstraject uitgevoerd ten behoeve van één van de leerkrachten.

Op grond van deze audit kan worden geconcludeerd dat de kwaliteit van het didactisch handelen op de door inspectie aangegeven punten aanmerkelijk is verbeterd.

Jaap de Jonge,
Senior Adviseur Expertis Onderwijsadviseurs

1 Resultaten van de audit

Kwaliteitsaspect	1	2	3
3. De leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.			
3.1 De leraren maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.		X	
4. Het didactisch handelen van de leraren stelt de leerlingen in staat tot leren en ontwikkeling.			
4.1 De leraren geven duidelijke uitleg van de leerstof.		X	
4.2 De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.		X	
4.3 De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.		X	
4.4 De leraren geven expliciet onderwijs in strategieën voor denken en leren.		X	
4.5 De leraren geven feedback op het leer- en het ontwikkelingsproces.		X	
4.7 De leerlingen hebben verantwoordelijkheid van de organisatie van hun eigen leerproces die past bij hun ontwikkelingsniveau.	X		
4.8 De leerlingen leren op een doelmatige wijze samen te werken.		X	
6 De leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking en onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.			
6.1 De leraren stemmen de aangeboden leerinhouden af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		X	
6.2 De leraren stemmen de instructie en de verwerking af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		X	
6.3 De leraren stemmen de onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.		X	

1: onvoldoende / 2: voldoende / 3: niet te beoordelen

De inspectie signaleert tijdens het bezoek eind 2019 dat het tempo van de lessen soms te laag ligt. Dit punt is ook tijdens de trainingssessies veelvuldig aan de orde geweest.

Tijdens de (in het kader van deze audit) geobserveerde lessen is er sprake van voldoende tempo in de lessen; sterker nog, in één van de lessen ligt het tempo - in de fase waarin de leerkracht de aan te leren strategie modelt - zelfs aan de hoge kant. In deze fase kan snelheid het 'hardop denken' in de weg staan.

Verder is het van belang dat – met name in de 'jullie-' en in de 'jij-fase' – voldoende opdrachten voorhanden zijn om te voorkomen dat 'snelle leerlingen' moeten wachten.

In alle geobserveerde lessen is het instructiemodel dat door de school is gekozen, duidelijk herkenbaar. Het activeren van de benodigde voorkennis kan in de meeste lessen meer expliciet aan de orde worden gesteld: wat weten we al en wat is deze les nu nieuw?

In een aantal lessen is er voor gekozen om – min of meer voorafgaand aan de instructie - te oefenen met opdrachten die weliswaar duidelijk raakvlakken hebben met de aansluitende instructie, maar zonder dat dit verband expliciet naar de leerlingen toe wordt vermeld.

In een aantal lessen zou het eerder noemen van het lesdoel wellicht behulpzaam kunnen zijn bij het aangeven van het verband tussen het activeren van voorkennis en het doel van de les.

De lesdoelen worden helder geformuleerd en toegelicht; ook het belang van lesdoel komt aan de orde. In de kleutergroepen verdient een inbedding van het lesdoel in een voor de leerlingen aansprekende context meer aandacht. De actieve betrokkenheid van de leerlingen in deze groepen kan daardoor worden versterkt.

Naast het lesdoel is er in elke groep sprake van een procesdoel of een ‘werkdoel’, zoals het in één van de groepen wordt geformuleerd. Alle leerkrachten komen hier in meerdere of mindere mate aan het eind van de les op terug.

De aan te leren strategie wordt door alle leerkrachten gemodeld. Daarbij is het van belang dat er niet slechts sprake is van ‘voordoen’, maar vooral van het hardop denkend oplossen van een probleem. Dit gebeurt in de ene les sterker dan in de andere. In bijna alle lessen is er sprake van een werkwijze conform een duidelijk stappenplan dat de leerlingen houvast geeft.

Tijdens de daarop volgende fase – ‘wij’ – nemen de leerlingen in alle groepen de aanpak van leerkracht over. Met name in deze fase is het van belang dat de leerlingen verwoorden wat ze doen en dat de leerkracht – meer dan nu het geval is – kijkt of er mogelijkheden zijn voor verdergaande differentiatie.

De ‘jullie-fase’ wordt in de meeste groepen uitstekend uitgevoerd: de goede voorbereiding van de lessen betaalt zich met name in deze fase uit. Er is veelal sprake van een duidelijke taakverdeling tussen de leerlingen, zodat ze goed samenwerken en – belangrijker nog - elkaar feedback kunnen geven. In de bovenbouw krijgt dit aspect zelfs nadrukkelijk de aandacht door de formulering van een zogeheten procesdoel op dit vlak; in de kleutergroepen zou hier nog meer aandacht aan kunnen worden besteed.

De leerkrachten stellen zich in deze fase terecht terughoudend en observerend op, zodat zij aansluitend gerichte feedback kunnen geven. Dat laatste zou in een aantal lessen explicieter kunnen.

De uitleg wordt in alle lessen afgesloten met een opdracht ter controle van het begrip; de school heeft ervoor gekozen dat de leerkrachten onopvallend selecteren welke leerlingen in aanmerking komen voor een verlengde instructie. De keuze is aan de school; het ‘gevaar’ van deze werkwijze is wel dat de leraren niet of nauwelijks conclusies formuleren over het leerproces.

De lessen verlopen gestructureerd en ordelijk; er is sprake van doelmatig klassenmanagement. De leertijd wordt efficiënt gebruikt, met inachtneming van hetgeen eerder is opgemerkt omtrent het verschil tussen voordoen en hardop denkend modellen.

De leerlingen tonen zich geïnteresseerd en zijn of worden actief gericht op leren. In één van de groepen worden op beperkte schaal 'beurtstokjes' ingezet; in de overige groepen is dit hulpmiddel niet waargenomen. Omdat het in de meeste gevallen om een beperkt aantal leerlingen gaat dat instructie ontvangt, is het gebruik ervan niet beslist noodzakelijk. Worden de groepen (leerlingen die instructie krijgen) groter, dan is de inzet van beurtstokjes wel aan te bevelen.

De leerlingen werken geconcentreerd en taakgericht. Dat geldt in het bijzonder voor de parallelgroepen die tijdens de lesobservaties geen instructie kregen; vanuit deze groepen is geen enkele wanklank vernomen.

De leraren maken niet alleen gebruik van de mogelijkheden die de leermiddelen bieden om te differentiëren, voornamelijk voor wat betreft herhalingsstof, verrijksstof en compacting, maar voegen daar nu duidelijk hun eigen inbreng aan toe. In alle groepen is waargenomen dat een aantal leerlingen de instructie deels niet of niet helemaal hoefde te volgen en in alle groepen is eveneens waargenomen dat een aantal leerlingen voor een verlengde instructie in aanmerking komt. Voor de eerstgenoemde categorie leerlingen zijn in de midden- en bovenbouw nu ook extra uitdagende opdrachten beschikbaar (in plaats van 'meer van hetzelfde'), waar de leerlingen met veel enthousiasme aan werken.

Sterk is dat de leerkrachten de verlengde instructie beginnen met een kort gesprek met de betreffende leerlingen waarin de leerkracht duidelijk probeert te krijgen wat het probleem is. Het vervolg, in termen van doelen stellen, instrueren en controleren van begrip zou nog meer gestructureerd vorm kunnen krijgen.

Bovendien kunnen de lessen (zoals eerder opgemerkt) nog responsiever worden uitgevoerd, door ook tijdens de uitleg – met name in of na de 'wij-fase' – leerlingen eerder aan het werk te zetten.

Ook voor wat betreft het zelfstandig werken (na de instructie) is er meer sprake van een doorgaande lijn dan eerder het geval was. Zo werken alle leerlingen nu met het blokje, waarmee ze kunnen aangeven of ze een vraag hebben, of ze hulp willen bieden etc. De doelstelling om de leerlingen daarmee verantwoordelijkheid te geven voor de organisatie van hun eigen leerproces wordt echter nog niet behaald; het zelfstandig werken verloopt nog in belangrijke mate leerkrachtgestuurd. Zo geven de leerkrachten aan op welke kleur het blokje moet liggen tijdens – een bepaald deel van – het zelfstandig werken.

Het is derhalve nog niet zo dat de leerkrachten de leerlingen een kader bieden, waarbinnen de leerlingen zelf belangrijke beslissingen kunnen nemen die naderhand geëvalueerd worden. Ook binnen de werkwijze na de controle van begrip - de leerkracht geeft aan welke leerlingen in aanmerking komen voor verlengde instructie - zou aan de leerlingen meer verantwoordelijkheid kunnen worden gegeven.

2 Conclusies en aanbevelingen

Geconcludeerd kan worden dat de kwaliteit van de instructie op obs Delftlanden in korte tijd aanmerkelijk is toegenomen.

Deze kwaliteitsimpuls kan voor een belangrijk deel worden verklaard vanuit de professionele kwaliteitscultuur op de school. Een viertal teamleden heeft zich gedurende een complete les laten filmen door de directeur (en de rekencoördinator); de opnames zijn in zijn geheel bekeken en uitgebreid besproken door het hele team, onder leiding van een externe adviseur. Daarbij zijn (ook) de aandachtspunten vanuit de inspectie tijdens elke bijeenkomst aan de orde geweest. Het team geeft zelf ook aan dat het gesprek over het didactisch handelen, ook informeel, in belangrijke mate heeft bijgedragen aan de verbeteringen.

De afgelopen periode is er behalve aan de implementatie van het instructiemodel (EDI) gewerkt aan de volgende doelstellingen, ontleend aan het inspectierapport:

1. Een doorgaande lijn binnen de instructie
2. (Beter) Aansluiten op wat leerlingen al beheersen
3. Modellen wat in het lesdoel wordt geformuleerd
4. Leerlingen laten verwoorden wat ze doen
5. Leerlingen aan het denken zetten
6. Controleren van begrip
7. Afstemming op verschillen: meer uitdaging voor de betere leerlingen en meer controle op de effectiviteit van de hulp aan zwakkere leerlingen
8. Meer tempo in de lessen

De doelen zijn grotendeels bereikt; dit geldt zeker voor doelstelling 1, 3, 5, 6 en 8. Doelstellingen 2, 4 en 7 kunnen nog sterker worden gerealiseerd. Dit leidt tot de volgende aanbevelingen:

- Besteed meer expliciet aandacht aan het activeren van voorkennis in relatie tot het lesdoel,
- Beperk het modellen niet tot voordoen, maar streef nadrukkelijk naar ‘hardop denkend’ voordoen,
- Streef naar responsief lesgeven, zodat niet alleen voorafgaand aan, maar ook tijdens de instructie – met name na de ‘ik-’ en de ‘wij-fase’ – leerlingen eerder aan het werk kunnen worden gezet,
- Leg in de ‘wij-fase’ meer nadruk op het verwoorden van het proces, zoals dat ook tijdens de ‘jullie-fase’ gebeurt,
- Richt de verlengde instructie meer gestructureerd in, waarbij (opnieuw) zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van het instructiemodel.